

שיעור 5

קיימים 3 סוגי של חופש ביטוי : מסחרי (פרסומות בטלוויזיה, רדיו, שלטי חוצות), אומנותי (מחזות, סרטים, מוזיאונים) ופוליטי (אג'נדה, אידיאולוגיה).

חופש ביטוי מסחרי:

זה התהליך שעוברת פרסומת לפני יציאתה לציבור ועד להגעתה לבג"צ: מתקיימת ביקורת של הרשות השנייה ← ציבור מתלונן ← יוצר הפרסומת פונה לבג"צ.

פ"ד קידום נגד רשות השידור - קידום (המכון לפסיכומטרי) עשו פרסומת של לך תצטיין והציבור התלונן ואמר שזוהי אמירה פוגענית כי זה נשמע כמו משהו אחר כשאומרים את זה מהר ברדיו. אם נאזן לפי קול העם (נוסחאת איזון קלאסית באיזון אנכי) – מותר לפסול בפרסומת אם קיימת וודאות קרובה לפגיעה ממשית ברגשות של הציבור. בדעת רוב הפרסומת נשארה והותרה לשידור.

חופש ביטוי אומנותי:

לפעמים הוא גם פוליטי. בחופש ביטוי זה מאוד קשה לפגוע מכיוון שזה אומנות של אדם ויש בה מימוש עצמי של אדם. באומנות כמעט ולא מתערבים אלא אם זה כ"כ פוגעני שממש אי אפשר לעמוד בזה.

דוגמא לשילוב של חופש ביטוי אומנותי ופוליטי:

פ"ד מוחמד בכרי נגד המועצה לביקורת סרטים – נעשו שני איזונים אנכיים: קול העם ופסקת הגבלה. (פ"ד משנת 2003, האירועים משנת 2002) – הסרט 'ג'נין ג'נין' עוסק בעיקר בג'נין במבצע חומת מגן (המבצע בא בעקבות פיצוץ של מלון וראש הממשלה רצה למצוא את גורמי הטרור). אחת מהערות שנפגעו במבצע זה היא ג'נין – זו עיר צפופה ומלאה בפליטים – הלוחמה שם הייתה מאוד קשה. הסרט היה 'דוקומנטרי' ובסרט הראו את כל התמונות של ההרס של ג'נין ובעיקר פלסטינאים שסיפרו את הצד שלהם. המועצה לביקורת סרטים החליטה לא לאשר את הסרט לשידור מהסיבות הבאות: הסרט שיקרי, הסרט יוציא לנו שם רע, והסיבה האחרונה היא הסרט הזה מאוד פוגעני ברגשות הציבור הישראלי כי הוא מציג את צה"ל וחייליו כרוצחים ובעיקר במשפחות השכולות. ולכן המקרה הגיע לבחינה של בג"צ.

השופטת הראשונה השתמשה באיזון אנכי בנוסחאת פסקת הגבלה: 1. המועצה פעלה מכוח חוק (פקודת ראינוע).

2. הולם את מדינת ישראל – היא לא דנה בכך.

3. התכלית לפסילת הסרט – שמירה על רגשות הציבור.

4. פסילת הסרט לא מידתית כי אפשר לפעול באמצעי פחות פוגע – לציין מה הגרסה הישראלית והפלסטינאית בזמן הסרט (שתהיה כתובית), לשדר רק בסינמטקים ולא בבתי קולנוע אחרים.

ולכן היא המליצה לאשר את הסרט.

השופטת השנייה השתמשה בנוסחאת האיזון הקלאסית של האיזון האנכי (פ"ד קול העם). אמרה כי בישראל סף הרגישות שלנו היא מהגבוהים בעולם ואנשים נוטים לשכוח ולכן לאחר שנה ממועד האירוע סף הרגישות נמוך יותר ולכן הסרט אינו פוגעני ברמה שאי אפשר לעמוד בה. ולכן היא המליצה לשדר את הסרט.

הזכות לשוויון

כמו חופש ביטוי היא לא כתובה במפורש ונגזרת מהמילה כבוד (סעיפים 2+4 לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו).

הכוונה בזכות לשוויון:

1. שוויון פורמלי – לתת את אותו יחס לכולם. לא תמיד שוויון פורמלי מציג תוצאות צודקות כי לא כולנו באמת שווים .
2. שוויון מהותי – יחס שווה לאנשים שהם באמת שווים , יחס שווה לשונים שאין ביניהם שוני רלוונטי, יחס שונה לאנשים שהם באמת שונים (בעלי שוני רלוונטי). הכוונה בשונים הוא לשוני רלוונטי.

מה זה שוני רלוונטי? נורא תלוי בעיני המתבונן וזה עלול להוביל לתוצאות בעייתיות.

פ"ד מילר נגד שר הביטחון (מדגים בדיקה של שוני רלוונטי , יצא בשנת 1994) – אליס מילר לא קיבלה זימונים של קורס טייס והיא חשבה שזה טעות ועד אז לא היו נשים בקורס טייס ולכן היא הלכה לבג"ץ . 3 שופטים אמרו שאפשר לנטרל את השוני בין גברים לנשים בצורה שהאישה תתנדב למילואים במידה והיא מסיימת את הקורס . (אנחנו שואפים ליחס שווה ע"י חיפוש אמצעי פחות פוגע). אליס מילר פתחה את הדלת לגיוס נשים לטייס.

פ"ד אל-על נגד יונתן דנילוביץ (שנת 1994) – אל על עתרה בגלל שהיא פחדה שזה יהיה פתח לחלק לכל החברים כרטיסי טיסה כי אין להם סימוכין במקרה זה שלא עובדים עליהם ולא באמת הפריעה לה הסיבה שהזוג היה הומוסקסואלי, אל על הפסידה בעתירה. פ"ד הביא פתח לזכויות של הומוסקסואלים.

תגיות – סוגי חופש ביטוי, חופש שוויון